

Riikinruotsalaisten kalenterien ja nimiluetteloiden esittely

Jatkona suomalaisten ja suomenruotsalaisten kalenterien nimilistoille on Helsingin yliopiston almanakkatoimistossa kerätty nimilistat riikinruotsalaisista kalentereista ja almanakoista keskiajalta 1800-luvun alkuun asti eli siltä ajalta, jolloin Suomi oli osa Ruotsia.

Riikinruotsalaisia almanakkoja käytettiin Suomessa yleisesti joko suomalaisen tai suomenruotsalaisen almanakan rinnalla tai ainoana vaihtoehtona sellaisina vuosina, kun suomalaista tai suomenruotsalaista ei ollut saatavana.

Riikinruotsalaisten almanakkojen käyttö Suomessa loppui vuonna 1809, kun Suomi liitettiin Venäjään. Keisari myönsi almanakkaerioikeuden Turun Akatemialle (jonka nimi muutettiin Keisarilliseksi Aleksanterin-yliopistoksi ja myöhemmin Helsingin yliopistoksi). Venäjän vallan aikana oli almanakkojen maahantuonti Ruotsista Suomeen kielletty.

Vanhojen nimilistojen keräämistä varten hankittiin almanakkatoimistoon kalenteriosuudet runsaasta 120 ruotsalaisesta almanakasta ja messu- ja rukouskirjasta vuosilta 1198-1805. Kopioinnissa saimme ystävällistä apua seuraavilta kirjastoilta: Suomen kansalliskirjasto; University of California, Los Angeles, Charles E. Young Research Library; Ruotsin kansalliskirjasto; ja Uppsalan yliopiston kirjasto. Muutaman keskiaikaisen rukouskirjan nimiluettelo otettiin Unikal-ohjelmasta.

[Nimilistojen kokoamisessa käytettyjen almanakkojen luettelo on siirretty Almanakkatoimiston verkkosivuille. Se on omana alisivunaan heti nimilistojen alapuolella.]

Kalentereissa ja almanakoissa esiintyneet nimet on lueteltu ohessa aikajärjestyksessä sekä aakkosjärjestyksessä. Listoissa on noin 1700 erilaista nimeä tai nimimuotoa.

Meidän listamme antaa ensimmäisen kerran yleiskuvan Ruotsissa julkaistujen kalenterien ja almanakkojen nimistöstä keskiajalta 1700-luvun puoliväliin asti. Vuosikerrasta 1749 alkaen almanakan nimiluettelo vakiintui ja yhtenäistyi, kun Kuninkaallinen tiedeakatemia sai Ruotsissa yksinoikeuden almanakkojen julkaisemiseen. Vuoden 1749 jälkeiset nimet on esitelty mm. Eva Bryllan ja Bengt af Klintbergin kirjoissa (1,2), mutta vanhempaan nimistöön on näissä teoksissa vain satunnaisia viittauksia.

Vuosien 1749-1809 nimistö esitetään tyhjentävästi myös Eino Nivangan artikkelissa (3). Nivanka keräsi tiedot suomenkielisistä almanakoista, mutta koska suomalainen almanakka oli suora käänös vastaavasta ruotsinkielisestä, oli nimistö identtinen.

Ennen vuotta 1749 käytetyistä nimistä esittelee Eric Burman artikkeleissaan (4) tärkeimmät vanhat nimet. Todellinen valikoima oli kuitenkin paljon runsaampi ja kirjavampi, kuten meidän listoistamme näkyy.

Meidän listamme ei ole tyhjentävä, koska siihen on otettu vain yksi almanakka kustakin vuosikerrasta. Klemming ja Eneström ovat luetteloineet kaikki Ruotsissa ilmestyneet almanakat (5). Kuten he kirjassaan toteavat, ilmestyi 1600-luvun alkupuolella keskimäärin kaksi almanakkaa vuosittain, vuosisadan loppupuolella jo kuusi almanakkaa ja 1700-luvun alkupuolella jopa seitsemän kilpailevaa almanakkaa vuosittain. Villit almanakkamarkkinat rauhoittuivat vasta 1700-luvun puolivälissä Tiedeakatemian erioikeuden myötä.

Kiitän yllämainittujen kirjastojen lisäksi Arja Latvalaa, Olli Ojaa ja Asko Palviaista, jotka osallistuivat almanakkatoimiston tutkimushankkeeseen, sekä Karl Johan Donneria, joka on tehnyt käännökset ruotsinkielelle. Taloudellista tukea saimme Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy:ltä.

Kesäkuussa 2012

Heikki Oja

Lähteet:

1. Eva Brylla (red.), Namnlängdsboken, Norstedts Ordbok 2000
2. Bengt af Klintberg, Namnen i almanackan, Norstedts Ordbok 2001
3. Eino Nivanka, Suomalaisen almanakan nimipäivät ja kiinteät juhlapäivät vuosina 1705-1955, kirjassa Suomen almanakan juhlakirja, Helsingin yliopisto ja Weilin+Göös 1957
4. Eric Burman, En liten Berättelse om alle de Namnen som uti Almanachen stå, i Almanach 1721-1730, Stockholm 1720-1729
5. G.E. Klemming - G. Eneström, Sveriges kalendariska literatur, Norstedt 1878